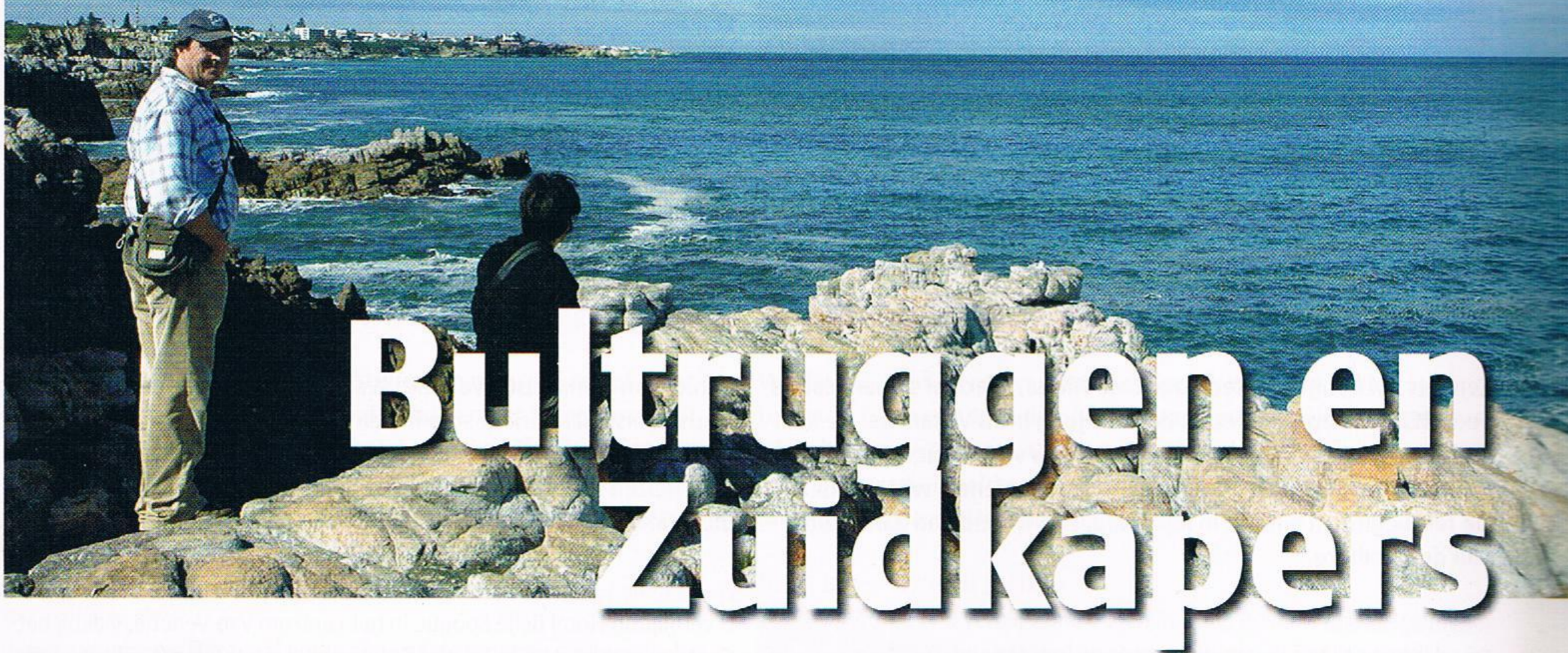

Tot slot...

Bultruggen en Zuidkapers

Honderden walvissen zwemmen ieder jaar de beschutte baaien langs de kust van Zuid-Afrika binnen. Het is een succesverhaal dat 'vanaf de wal te zien is'. Van Kaap de Goede Hoop tot aan de monding van de Stormrivier komen ze om te baren en te paren. En ieder jaar komen er meer. TEKST EN FOTOGRAFIE: GERARD JACOBS

Hermanus is de enige plek in Zuid-Afrika, misschien wel in de hele wereld, waar je vanaf de kust walvissen kunt zien met het blote oog.

Foto rechts: Zuidkaper, te zien in Hermanus, vanuit de hotelkamer.

Wij beuken ons door de branding en zodra we in rustiger water aankomen, niet meer dan honderd meter uit de kust, zien we de walvissen liggen. Twee Zuidkapers voeren, volgens onze gids Mario, een paringsdans uit. Het mannetje duwt zijn vijftig ton zware lijf speels tegen het vrouwtje aan en heft zijn lijf, bedekt met zeepokken en walvisluizen, uit het water. Hij blaast een straal water de lucht in, slaat met zijn staart op de golven en duwt nog wat tegen haar aan. 'Ik weet eigenlijk niet wie van de twee het vrouwtje is', geeft Mario eerlijk toe. Dan bolt de walvis zijn rug en

weerkaatst de ochtendzon even op zijn massieve grijze lijf. Zijn staartvin gaat omhoog en hij duikt. Zij volgt. Of is het andersom? Wat er onder water gebeurt, is onduidelijk. Maar plotseling springt hij – of zij – vlak naast onze boot uit het water omhoog en met een donderende klap landt hij – of zij – zijdelings op de golven. De andere walvis volgt in de vreugdedans. 'Ik denk dat hij klaar is,' stelt Mario vast. Nu krijgen de andere mannetjes hun beurt. 'Het vrouwtje paart met alle mannetjes,' beweert hij. 'Soms wel twaalf keer achter elkaar.' In de baai met zijn goudgele stranden, afgeschermd door de

Robbergen, zwemmen op deze grijze, winderige morgen meer dan twintig walvissen, vooral mannetjes. Om de beurt zullen ze paren met het vrouwtje. 'En dan gaan ze terug', legt Mario uit. 'Terug naar de Zuidpool. En volgend jaar zijn ze er weer.'

Een honderdtal tuimelaars

Vier keer per dag vaart Mario met een groep van maximaal twaalf passagiers uit, vanaf het strand in Plettenberg. Het bedrijf waar hij voor werkt, Ocean Blue, heeft als enige organisatie in dit chique vakantieoord waar de Zuid-Afrikaanse jetset haar strandvakanties doorbrengt,

toestemming om de walvissen tot op vijftig meter te naderen. Andere boten moeten minstens driehonderd meter afstand bewaren. De regels zijn streng. 'Wij mogen de walvissen niet volgen. Wij moeten wachten tot ze naar ons toekomen, mogen maximaal twintig minuten bij dezelfde walvis blijven, en ze maar één keer in de drie uur benaderen', vertelt hij. 'Anders krijgen ze last van stress. Maar ze raken aan ons gewend. Soms komen ze heel dichtbij, tot je ze bijna kan aanraken.'

Zuidkapers (*Southern Right whale*/ *Eubalaena australis*) zijn langzame zwemmers die blijven drijven als ze gedood zijn en daarom in het verleden, voordat de walvisjacht verboden werd, een geliefde prooi waren voor walvisvaarders. De eerste Zuidkapers arriveren in juni bij Plettenberg. In november vertrekken ze weer. Bultruggen blijven langer in de baai, maar zij komen

niet zo dicht bij de kust. 'Ieder jaar komen er meer walvissen', vertelt Mario als we de parende walvissen met rust laten en op zoek gaan naar een school dolfijnen die aan het einde van de baai zijn gesignaleerd, een honderdtal tuimelaars, die ieder jaar langs de kust trekken van oost naar west. Op de rotsen liggen honderden zeehonden. Ze duiken het water in als we passeren en zwemmen speels met ons op. 'Verderop langs de kust zijn ook pinguïns', belooft hij.

Spotten vanuit de slaapkamer

We zien de walvissen overal op onze tocht langs de zuidkust van Zuid-Afrika. Ze zwemmen langzaam op en neer voor onze bungalow in het natuurreservaat Tsitsikamma aan de monding van de Stormrivier. Als we de Ottertrail aflopen zien we dat grote groepen dolfijnen met ons meezwemmen. De *trail* voert ons tientallen kilometers over de rotsen

langs de kust en door het onaangestaste *fynbos*. Soms zie ik de dolfijnen vanuit mijn slaapkamerraam dobberen, loom drijvend achter de branding. Soms spuiten ze een waterstraal de lucht in, springen hoog op of zeilen ze met hun staart voor de wind. Overal komen we ze tegen, zelfs ten oosten van Port Elizabeth waar onlangs de honderd kilometer lange kuststrook – de Woody Cape – is uitgeroepen tot beschermd natuurgebied. Metershoge, wandelende zandduinen flankeren er de lege, ongerepte stranden. Daar ook zien we Zuidkapers zwemmen, onbedreigd door walvisvaarders.

Preekstoelbaai en Kwaaiwater

Zoline Baleni speurt de baai af. 'Iedereen kan een walvis zien als hij uit het water omhoog springt. En dat gebeurt hier vaak genoeg. Maar mijn ogen zijn getraind. Ik zie ze al aan komen zwemmen, als de zon op hun rug weerkaatst, als de golven ►

**REIZEN Magazine
Travel Club**

Speciaal voor REIZEN-lezers heeft De Jong Intra Vakanties een 16-daagse groepsreis vol hoogtepunten door Zuid-Afrika samengesteld v.a. € 2449 p.p. Zie de REIZEN Magazine Travel Club op pagina 82 of kijk op www.reizen.nl.

Tot slot...

Foto boven:
Zoline Baleni, de
enige walvisomroe-
per ter wereld, voor
de Preekstoelbaai.

Foto rechts: een
jonge bultrug

in het water van patroon veranderen.' Zoline is de enige walvisomroeper in de hele wereld, vertelt hij trots. Als hij een walvis ziet blaast hij op zijn hoorn om de toeristen te waarschuwen. Om zijn nek draagt hij een sandwichbord waarop de verschillende baaien rond Hermanus, een dorp gebouwd in oud-Hollandse stijl een paar uur rijden ten oosten van Kaapstad, vermeld staan. Iedere baai heeft zijn eigen morsecode. Zoline geeft drie korte stoten: Hij heeft een Zuidkaper ontdekt in de Preekstoelbaai. 'Met jong', roept hij opgetogen.

'In het hoogseizoen, in september en oktober, zwemmen er hier soms wel veertig of vijftig walvissen in de baai', beweert Noel Ashton. 'Hermanus is de enige plek in Zuid-Afrika, misschien wel in de hele wereld, waar je vanaf de kust walvissen kan zien, met het blote oog.' Ashton heeft op verzoek van de gemeente borden langs de kust

geplaatst met informatie over de waterzoogdieren in de baaien van Hermanus. De Walviswandeling, *Whale Walk* genaamd, begint in de Oude Haven van Hermanus en loopt langs baaien met namen als Kwaaiwater (vier lange stoten in Zoline's morsecode) en Voëlklip (kort-lang-kort). Op de borden legt Ashton uit wat het verschil is tussen een tandwalvis zoals de reusachtige potvissen die een enkel blaasgat boven op de kop hebben, en de baardwalvis die geen tanden heeft maar baleinen én twee blaasgaten, zoals de Zuidkaper.

Olifanten, leeuwen én walvissen

Ashton: 'Natuurbescherming heeft geen prioriteit in Zuid-Afrika. De meeste zwarten zijn nog steeds erg arm, al zijn er op dit moment al meer zwarte dan blanke miljonnairs in ons land. Maar bijna de helft van alle zwarten leeft onder de armoedegrens. Werk, huisvesting,

scholing, gezondheidszorg, dat zijn de prioriteiten van onze regering. Terecht. Maar de regering realiseert zich ook dat toerisme een belangrijke bron van inkomsten kan zijn en ook banen oplevert. En de toeristen komen vooral voor het wild. Voor onze olifanten, leeuwen én walvissen.'

Weide wordt wildpark

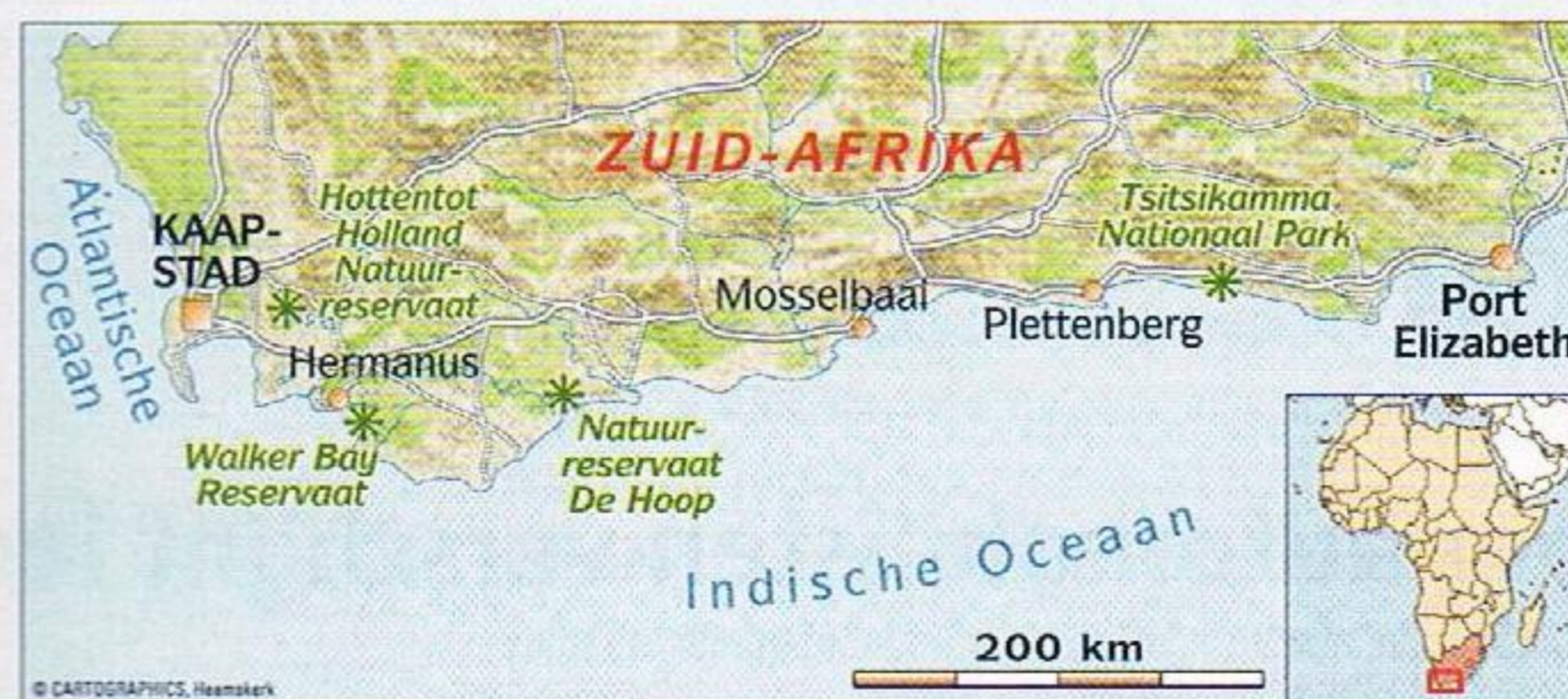
'Natuurbescherming is dan ook geen vies woord in Zuid-Afrika', vervolgt Ashton. 'Integendeel. De Zuid-Afrikaanse regering is fel tegen het opheffen van het verbod op de walvisvangst. Wij zien de walvissen graag komen.'

Natuurbescherming is hier een succesverhaal. Steeds meer land én zee wordt beschermd natuurgebied. Langs de kust, van de grens met Namibië tot aan Mozambique rijgen de natuureservaten zich nu aan. Boeren veranderen hun weidegronden in wildparken.

FOTO: ANP-PHOTO

Afrasteringen worden neergehaald om het leefgebied van het wild te vergroten. Witte en zwarte neushoorns, olifanten, walvissen, ja zelfs de mestkevers groeien in aantal. 'Halverwege de vorige eeuw waren er nog zo'n vijftig vrouwelijke Zuidkapers', vertelt Ashton terwijl hij de baai van Hermanus afspeurt. 'In mijn jeugd waren ze nog een zeldzaamheid. Nu zijn er weer zo'n 3700 Zuidkapers. En het aantal verdubbelt iedere tien jaar. Neem een kamer in het Marine-hotel', raadt hij mij aan. 'Hier aan de boulevard in Hermanus. Bestel ontbijt op je kamer, en je kunt 's morgens de walvissen vanuit je bed bekijken.' Zoline heft zijn hoorn: drie keer kort. Achter hem komt de kop van een Zuidkaper uit het water van de Preekstoelbaai omhoog. Hij lijkt te knipogen. ©

Hoe kom je er?

Vanaf Amsterdam naar Kaapstad vliegen kan dagelijks. Rechtstreeks met de KLM, www.klm.nl. Of via Frankfurt of Londen (Heathrow). Tarieven: vanaf ca. € 803 (via Londen, met Virgin Atlantic, gezien op www.vliegwinkel.nl).

Beste tijd

Om walvissen te zien: juni tot november, met een piek in september en oktober.

Dolfijnen: piek in juni en juli.

Waar precies?

Overall langs de kust van Zuid-Afrika zijn walvissen of dolfijnen te zien. Prima plekken:

- © Whale Walk: www.ifaw.org.
- © Plettenbergbaai: www.oceanadventures.co.za of www.plettenbergbay.co.za.
- © Table Mountain National Park: www.sanparks.org/park
- © Hermanus: www.hermanus.co.za/
- © Mosselbaai: [## Zuid-Afrika Praktisch](http://www.visitmossel-
</div><div data-bbox=)

bay.co.za/,

© Tsitsikamma National Park: www.sanparks.org/parks/tsitsikamma/,

© Woody Cape: Intsomi Lodge, www.intsomi.com.

Accommodatie

Te veel om op te noemen, van bed & breakfast tot 5-sterren hotel, via de hierboven genoemde sites. Twee voorbeelden:

B&B A Whale of a View, in Plettenberg, met zeezicht v.a. ca. € 23 p.p.p.n. en zonder zeezicht v.a. € 15), www.whaleviews.co.za. **Dolphin View Guesthouse**, vlakbij Tsitsikamma National Park, v.a. ca. € 25 p.p.p.n., www.dolphin-view.co.za.

Reisgids

ANWB Navigator Zuid Afrika, € 21,95. Praktische gids, verschenen in 2007, met o.a. actuele prijzen.